

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

11. november 2014*

Eelotsusetaotlus — Sotsiaalpoliitika — Direktiiv 2000/78/EÜ — Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel — Artikli 2 lõige 1 ja artikli 2 lõike 2 punkt a — Artikli 6 lõige 1 — Diskrimineerimine vanuse alusel — Siseriiklikud õigusnormid, mis seavad töötasu kindlaksmääramisel enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aja arvesse võtmise tingimuseks kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikendamise — Õigustus — Sobivus taotletava eesmärgi saavutamiseks — Õigus vaidlustada kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikendamist

Kohtuasjas C-530/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichtshofi (Austria) 16. septembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. oktoobril 2013, menetluses

Leopold Schmitzer

versus

Bundesministerin für Inneres,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Vajda, S. Rodin ja K. Jürimäe, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, A. Arabadjiev (ettekandja), M. Safjan ja F. Biltgen,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

— Euroopa Komisjon, esindajad: B-R. Killmann ja D. Martin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Käesolev eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artiklit 21 ning nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79), artiklit 2, artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 16.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati L. Schmitzeri ja Bundesministerin für Inneres (Austria siseminister) vahelise kohtuvaidluse raames, mille ese on Austria seadusandja poolt vanuse alusel diskrimineerimise kaotamise eesmärgil kehtestatud avaliku teenistuse töötasukorra õiguspärusus.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 2000/78

- 3 Direktiivi 2000/78 artikli 1 kohaselt on selle „eesmärk [...] kehtestada üldine raamistik, et võidelda usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine”.
- 4 Direktiivi artikkel 2 näeb ette:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „võrdse kohtlemise põhimõtte”, et ei esine otsesest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi artiklis 1 nimetatud põhjusel.

2. Lõike 1 kohaldamisel:

 - a) peetakse otseseks diskrimineerimiseks seda, kui ükskõik millisel artiklis 1 nimetatud põhjusel koheldakse ühte inimest halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist inimest samalaadses olukorras;

[...]”
- 5 Direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c kohaselt kohaldatakse direktiivi kõikide isikute suhtes nii avalikus kui ka erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslike isikute suhtes, kui kõne all on töö saamise ja töö tingimused, kaasa arvatud tasetas.
- 6 Direktiivi 2000/78 artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Olenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui [see] on siseriikliku [õiguse raames] objektiivselt ja mõistlikult [õigustatud õiguspärase eesmärgiga, eeskätt] tööhõivepoliitika, tööturuga ja kutseõppe eesmärgiga ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on [sobivad] ja vajalikud.

Selline erinev kohtlemine võib muu hulgas seisneda järgmisel:

- a) tööle ja kutseõppele pääsemise, töö saamise ja kutsealale pääsemise ning töölt vabastamise ja palga eritingimuste kehtestamine noortele, vanematele töötajatele ja hooldamiskohustusi täitvatele isikutele, et edendada nende kutsealast integreerimist või tagada nende kaitse;
- b) vanuse, töökogemuse või teenistusajalase vanemusega seotud tööle pääsemise või teatavate töösoodustuste miinimumtingimuste kehtestamine;

[...]

[Direktiivi tõlget on parandatud Euroopa Kohtus, sest direktiivi tõlge on ebatäpne]

- 7 Direktiivi artikkel 9 „Õiguste kaitse” näeb lõikes 1 ette:

„Liikmesriigid tagavad, et igahel, kes leiab, et teda on võrdse kohtlemise põhimõtte eiramise tõttu koheldud õigusvastaselt, oleks võimalik kasutada käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks ettenähtud haldus- või kohtumenetlust, kaasa arvatud lepitusmenetlust, isegi juhul, kui see töösuhe, millega väidetav diskrimineerimine kaasnes, on lõppenud.”

- 8 Direktiivi 2000/78 artikkel 16 „Vastavus” sätestab:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada:

[...]

- b) lepingutes või kollektiivlepingutes [...] sisalduvate võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate sätete [tühisuse tuvastamine, võimalus nende tühistus tuvastada] või [nende muutmine].”

Austria õigus

Reformiva seaduse jõustumisele eelnenud kord

- 9 Seaduse Gehaltsgesetz 1956 (1956. aasta töötasu seadus, *Bundesgesetzblatt*, edaspidi „*BGBL.*”, 54/1956, edaspidi „*GehG*”) § 8 (redaktsioonis, mis kehtis kuni selle tagasiulatavalt muutmiseni 30. augusti 2010. aasta föderaalseadusega, millega muudetakse 1979. aasta seadust personalieeskirjade kohta, 1956. aasta töötasu seadust, 1948. aasta seadust lepinguliste töötajate kohta ja seadust kohtunike ja prokuröride seisundi ja ülesannete kohta (*BGBL.* I, 82/2010) ja mida kohaldati 1. jaanuarist 2004 kuni 30. augustini 2010 (edaspidi „reformiv seadus”)) nägi ette iga kahe aasta tagant kõrgemale töötasu astmele tõusmise üldreegli.
- 10 *GehG* § 12 lõige 1 (seadusega *Deregulierungsgesetz-Öffentlicher Dienst 2002* (2002. aasta seadus avaliku teenistuse valdkonna dereguleerimise kohta, *BGBL.* I, 119/2002) muudetud redaktsioonis), mis kehtis 31. detsembril 2003, nägi ette:

„Kõrgemale töötasu astmele tõusmise lähtekuupäev määratakse kindlaks selliselt, et töölevõtmise kuupäev tuuakse ettepoole (välja arvatud enne 18. eluaasta täitumist töötatud aeg ning arvestades lõigetes 4-8 toodud piiranguid) järgmiste ajavahemike võrra:

1. lõikes 2 nimetatud aja võrra täies ulatuses,
2. muu aja võrra:
 - a) lõikes 3 või 3a kehtestatud tingimustele vastav aeg täies ulatuses;
 - b) lõikes 3 või 3a kehtestatud tingimustele mittevastav aeg pooles ulatuses ja seda maksimaalselt kolme aasta ulatuses.”

Reformiv seadus

11 Reformiva seaduse kehtestamise eesmärk oli viia töölevõtmisele eelneva aja arvessevõtmise föderaaaleeskirjad kooskõlla direktiiviga 2000/78 vastavalt tõlgendusele, mille sellele andis Euroopa Kohus kohtuotsuses Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381); nimetatud kohtuotsuses tunnistas Euroopa Kohus direktiivi 2000/78 artiklitega 1, 2 ja 6 vastuolus olevaks siseriiklikud õigusnormid, mis selleks, et takistada üldhariduse ebasoodsamasse olukorda seadmist võrreldes kutseharidusega ja aidata kaasa õpipoiste sisenemisele tööturule, välistasid liikmesriigi avalikus teenistuses töötavate lepinguliste töötajate töötasu astme määramisel enne 18. eluaasta täitumist töötatud aja arvessevõtmise.

12 Selle seadusega muudeti tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2004 eeskätt GehG § 8 ja 12.

13 Reformiva seadusega muudetud redaktsioonis näeb GehG § 8 „Kõrgemale töötasu astmele tõusmine” lõige 1 ette järgmist:

„Kõrgemale töötasu astmele tõusmine toimub lähtekuupäeva alusel. Kui käesolevas paragrahvis ei ole teisiti ette nähtud, peab iga töökategooria teisele töötasu astmele tõusmiseks olema möödunud viis aastat ja kaks aastat järgmiste töötasu astmete puhul.”

14 GehG § 12 „Kõrgemale töötasu astmele tõusmise lähtekuupäev” näeb reformiva seadusega muudetud redaktsioonis ette järgmist:

„(1) Kõrgemale töötasu astmele tõusmise lähtekuupäev määratakse kindlaks selliselt, et töölevõtmise kuupäev tuuakse ettepoole (arvestades lõigetes 4-8 toodud piiranguid) allpool loetletud aja võrra, mis järgneb selle aasta 30. juunile, mil täitus või oleks täitunud 9 õppeaastat alates esimeses kooliastmes õppima asumisest:

1. lõikes 2 nimetatud aja võrra täies ulatuses,
2. muu aja võrra:
 - a) lõikes 3 või 3a kehtestatud tingimustele vastav aeg täies ulatuses;
 - b) lõikes 3 või 3a kehtestatud tingimustele mittevastav aeg:
 - aa) kuni kolm aastat täies ulatuses ja
 - bb) täiendavad kolm aastat pooles ulatuses.

[...]

(3) Lõike 1 punktis 2 nimetatud aega, mille vältel ametnik töötas või õppis, võib avalikes huvides arvesse võtta täies ulatuses kui asjaomane töö või õpe on töö seisukohast eriti oluline. [...]

[...]”

15 GehG (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) § 113 lõiked 10–12 näevad ette:

„(10) Kõrgemale töötasu astmele tõusmise lähtekuupäeva ja sellest tuleneva töötasu astme saab [GehG (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis)] § 8 ja 12 alusel ümber arvutada ainult taotluse alusel ning juhul, kui kohaldatav töötasu aste on kindlaks määratud lähtekuupäeva alusel. Taotluse võivad esitada ka isikud, kes saavad 1965. aasta pensioniseaduse alusel igakuist toetust.

(11) Isikute suhtes, kes ei esita löigetele 10 ja 12 vastavat taotlust või kelle puhul ei pea löike 10 alusel lähtekuupäeva ümber arvutama,

1. kohaldatakse edasi [GehG] § 8 ja § 12 löiget 1 redaktsioonis, mis kehtis 31. detsembril 2003 [...]
[...]

(12) Löikes 10 nimetatud taotlused tuleb esitada vormi abil, mille liidukantsler kehtestab määrusandlikus korras. Isikutel, kellel on õigus esitada taotlus ning kes enne [reformiva seaduse] väljakuulutamist taotlesid oma lähtekuupäeva või töötasu astme uuesti kindlaksmääramist töölevõtmisele eelnevalt ning enne 18. eluaasta täitumist õpitud või töötatud aja alusel või kes taotlesid töötasu tagantjärele väljamaksmist samal põhjusel, soovitatakse esitada uus taotlus eespool nimetatud vormi abil [...].”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 16 L. Schmitzer on Bundesministerium für Inneres (Austria siseministeerium) ametnik. Ta esitas 22. jaanuaril 2013 oma kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetava lähtekuupäeva ümberarvutamise taotluse, et võetaks arvesse enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aega kohaldatavate siseriiklike õigusnormide tähenduses. Kui ta tööle võeti, ei võimaldanud sel ajal kehtinud õigusnormid sellist aega arvesse võtta, aga sel hetkel oli see GehG § 113 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) alusel võimalik.
- 17 Bundesministerin für Inneres määras 28. jaanuari 2013. aasta otsusega uueks lähtekuupäevaks 1. juuli 1975 vastavalt L. Schmitzeri taotlusele. Otsuse põhjendustes on märgitud, et L. Schmitzeri töötasu suhtes kohaldatakse ka GehG § 8, mis näeb ette, et teisele töötasu astmele tõusmine toimub pärast viie aasta möödumist esimesel töötasu astmel.
- 18 L. Schmitzer esitas 26. veebruaril 2013 GehG § 8 (reformiva seaduse jõustumisele eelnevas redaktsioonis) alusel oma töötasu astme parandamise taotluse, et tõusta järgmisele töötasu astmele iga kahe aasta tagant lähtekuupäevast alates.
- 19 Bundesministerin für Inneres jättis selle taotluse 4. aprillil 2013 rahuldamata.
- 20 L. Schmitzer esitas Verwaltungsgerichtshofile (halduskohus) selle otsuse peale kaebuse. Kohus kahtleb, kas seadusemuudatus, millega nähakse ette ametnike kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvesse võetava lähtekuupäeva uus ja mittediskrimineeriv kindlaksmääramise viis, võib samal ajal ette näha kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise. Verwaltungsgerichtshof kahtleb selles, kas selline pikenemine on kooskõlas liidu õigusega, kuivõrd seda kohaldatakse ainult ametnike suhtes, kes taotlevad oma kõrgemale töötasu astmele tõusmisel ja töötasu astme määramisel arvessevõetava lähtekuupäeva ümberarvutamist (edaspidi „lähtekuupäev”), jättes selle kohaldamata ametnike suhtes, kes sellist taotlust ei esita, ja selliste ametnike suhtes, kelle puhul ei ole põhjust nimetatud kuupäeva muuta.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas – piiramata [harta] artikli 52 lõike 1 ja [direktiivi 2000/78] artikli 6 kohaldamist – tegemist on (otsese) diskrimineerimisega vanuse alusel [harta] artikli 21 ja/või [direktiivi 2000/78] artikli 2 lõike 1 ja lõike 2 punkti a tähenduses, kui seoses uutele ametnikele kõrgemale palgaastmele tõusmise uue mittediskrimineeriva korra kehtestamisega saab varasema korra alusel (ametialasel edasijõudmisel 18. eluaasta täitumisele eelnenud perioodide arvessevõtmata jätmise tõttu) diskrimineeritud juba teenistuses olev ametnik küll esitada taotluse, et tema suhtes kohaldataks

uut korda, mille tulemusel arvutatakse kõrgemale palgaastmele tõusmise lähtekuupäev mittediskrimineerival viisil, kuid sellise taotluse rahuldamine toob siseriikliku õiguse järgi kaasa olukorra, kus tulenevalt uue korra kohasest aeglasemast ametialasest edasijõudmisest ei parane tema töötasu aste (ja koos sellega ka ametipalk, mida tal on õigus saada), hoolimata soodsamast kõrgemale palgaastmele tõusmise lähtekuupäevast sellisel määral, et tema töötasu aste oleks samasugune nagu varasema korra kohaselt diskrimineerival viisil eelisseisundisse seatud juba teenistuses oleval ametnikul (kellel on võrreldavad perioodid kogunenud küll mitte enne, vaid pärast 18. eluaasta täitumist ja mida on varasema korra kohaselt juba arvesse võetud), kes ei soovi minna üle uuele korrale?

2. Kui vastus on jaatav, siis kas ametnik saab – [harta] artikli 52 lõike 1 ja/või [direktiivi 2000/78] artikli 6 kohase õigustava aluse puudumise korral (vt selle kohta eeskätt kolmas küsimus) – tugineda töötasu astme tuvastamise menetluses [harta] artikli 21 ja/või [direktiivi 2000/78] artikli 2 vahetule kohaldatavusele ka siis, kui asjaomase taotluse esitamisega muutus uue korra kohane kõrgemale palgaastmele tõusmise soodsam lähtekuupäev tema suhtes juba kohaldatavaks?
3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas uutele ametnikele mittediskrimineeriva korra kehtestamisel edasikestev töötasu astmetega seotud vahetegemine ühelt poolt eelisseisundisse seatud juba teenistuses olevatel ametnikel, kes ei soovinud minna üle uuele korrale, ja teiselt poolt juba teenistuses olevatel ametnikel, kes on hoolimata uuele korrale üleminekust seatud endiselt ebasoodsamasse olukorda, on üleminekumeetmena halduskoormuse vähendamise ja omandatud õiguste säilitamise ja/või õiguspärase ootuse kaitse kaalutlustel põhiõiguste harta artikli 52 lõike 1 ja/või direktiivi 2000/78/EÜ artikli 6 tähenduses õigustatud, isegi kui
 - a) siseriiklikul seadusandjal ei pea ametialase edasijõudmise korra kehtestamisel olema kollektiivlepingu poolte nõusolekut ja ta peab jääma vaid õiguspärase ootuse kaitse põhiõiguslikesse piiridesse, mis ei nõua eelisseisundisse seatud juba teenistuses olevate ametnike osas, kes ei soovinud minna üle uuele korrale, omandatud õiguste täielikku säilitamist varasema korra tervikuna kehtima jätmise kujul;
 - b) siseriiklikul seadusandjal oleks sellega seoses olnud ka võimalus tagada juba teenistuses olevate ametnike võrdne kohtlemine 18. eluaasta täitumisele eelnenud perioodide arvessevõtmisega, jättes seni diskrimineeritud juba teenistuses olevate ametnike suhtes kehtima varasemad ametialase edasijõudmise eeskirjad;
 - c) sellega seotud halduskoormus oleks oodatavate taotluste suurt hulka arvestades küll märkimisväärne, kuid kulude poolt ei oleks see ligilähedaseltki võrreldav töötasu kogusummaga, mis on ebasoodsamasse olukorda seatud ametnikel jäänud saamata ja jääb ka edaspidi saamata võrreldes eelisseisundisse seatud ametnikega;
 - d) üleminekuperiood, mille vältel jätkub juba teenistuses olevate ametnike erinev kohtlemine, kestab mitukümmend aastat ja puudutab pikka aega (tulenevalt uute ametnike põhimõttelisest „teenistusse võtmise peatamisest” avalik-õiguslikus teenistuses) valdavat osa kõikidest ametnikest;
 - e) kord kehtestati tagasiulatuvalt, millega muudeti ametniku kahjuks talle soodsamaid õigusnorme, mida tuli liidu õiguse ülimuslikkust arvestades kohaldada vähemasti ajavahemikul 1. jaanuarist 2004 kuni 30. augustini 2010 ja mille kohaldamist oli ametnik enda suhtes taotlenud juba enne reformiva seaduse avaldamist?

4. Kui vastus esimesele või teisele küsimusele on eitav või kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav:
- a) Kas seadusega sätestatud kord, mis näeb töötamise algusperioodil ette pikema kõrgemale palgaastmele tõusmise tähtaja ja raskendab seega kõrgema palgaastme saavutamist, on kaudne diskrimineerimine vanuse alusel?
 - b) Kui vastus on jaatav, siis kas vähest töökogemust töötamise algusperioodil silmas pidades on selline kord asjakohane ja vajalik?
5. Kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav:
- a) Kas seadusega sätestatud kord, mis näeb ette, et „muid perioode”, kuigi nende eesmärk ei olnud õpingud ega ametialase töökogemuse saamine, võetakse esimese kolme aasta osas arvesse tervikuna ja järgmise kolme aasta osas 50% ulatuses, kujutab endast vanuse alusel diskrimineerimist?
 - b) Kui vastus on jaatav, siis kas selline kord on õigustatud, et vältida töötasu astme halvenemist nende ametnike puhul (mõeldud on ilmselt „ka uute ametnike puhul”), kellel asjaomased enne 18. eluaasta täitumist kogutud arvessevõetavad perioodid puuduvad, kuigi arvesse võib võtta ka muid perioode, mis on kogutud pärast 18. eluaasta täitumist?
6. Kui neljanda küsimuse punktile a tuleb vastata jaatavalt ja neljanda küsimuse punktile b eitavalt ja samal ajal tuleb kolmandale küsimusele vastata jaatavalt või kui viienda küsimuse punktile a tuleb vastata jaatavalt ja viienda küsimuse punktile b eitavalt:

Kas uue korra diskrimineerivad tunnused, mis sellisel juhul esinevad, toovad kaasa selle, et juba teenistuses olevate ametnike erinev kohtlemine ei ole üleminekumeetmena enam õigustatud?”

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

- 22 Oma eelotsuse küsimustega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet, mis on sätestatud harta artiklis 21 ja mida on täpsustatud direktiivis 2000/78.
- 23 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kui liikmesriigid võtavad direktiivi 2000/78 – millega täpsustatakse töö saamise ja kutsealale pääsemise valdkonnas vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet – kohaldamisalasse kuuluvad meetmed, peavad nad seda direktiivi järgima (vt selle kohta kohtuotsus Prigge jt, C-447/09, EU:C:2011:573, punkt 48, ja Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt, C-132/11, EU:C:2012:329, punkt 22).
- 24 Neil asjaoludel tuleb sellise kohtuvaidluse raames esitatud küsimusi, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja kus eraõiguslik isik vaidleb siseriikliku ametiasutusega, käsitleda ainuüksi direktiivi 2000/78 arvestades.

Esimene ja kolmas küsimus

- 25 Oma esimese ja kolmanda küsimusega, mida on sobilik analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas direktiivi 2000/78 artikli 2 lõiget 1, artikli 2 lõike 2 punkti a ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis vanuse alusel diskrimineerimise kaotamise eesmärgil võtavad arvesse enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja

töötatud aega, kuid mis samal ajal näevad ametnike puhul, kellele selline diskrimineerimine osaks sai, ette igas töö- ja töötasu kategoorias esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja pikendamise kolme aasta võrra.

- 26 Esiteks tuleb välja selgitada, kas asjaomased siseriiklikud õigusnormid näevad ette erineva kohtlemise direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 1 tähenduses. Sellega seoses tuleb meenutada, et selle sätte sõnastuse kohaselt tähendab „võrdse kohtlemise põhimõte”, et ei esine otsest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi selle direktiivi artiklis 1 nimetatud põhjusel. Direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a täpsustab, et lõike 1 kohaldamisel peetakse otseseks diskrimineerimiseks seda, kui ükskõik millisel direktiivi artiklis 1 nimetatud põhjusel koheldakse ühte inimest halvemini kui teist inimest samalaadses olukorras.
- 27 Põhikohtuasjas on sellise võrdlemise eesmärgil asjakohased isikukategooriad järgmised: esiteks ametnikud, kelle kogemus on vähemalt osaliselt omandatud enne 18. eluaasta täitumist (edaspidi „varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnikud”), ja teiseks ametnikud, kes on omandanud pärast 18. eluaasta täitumist samalaadse ning võrreldava kestusega kogemuse (edaspidi „varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnikud”).
- 28 Vastupidi Austria valitsuse väidetele ei mõjuta asjaolu, et osa ametnikest ei ole GehG § 12 lõikele 1 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) tuginenud ja jäävad seetõttu endiselt enne nimetatud seaduse jõustumist kehtinud korra kohaldamisalasse, kuidagi nende kategooriate asjakohasust sellise võrdlemise puhul.
- 29 Nende kahe ametnikekategorია vahelise erineva kohtlemise osas tuleneb Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et kohtuotsuse Hütter (EU:C:2009:381) tagajärjel muutis Austria seadusandja reformiva seaduse vastuvõtmise teel GehG § 12 lõike 1 sõnastust ja kehtestas sellise töötasu ja kõrgemale töötasu astmele tõusmise korra, mis võimaldab kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvesse võetava lähtekuupäeva kindlaksmääramisel arvestada töötajate kogu kogemust, olenemata sellest, kas see on omandatud enne või pärast 18. eluaasta täitumist. Nagu märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, määratakse lähtekuupäev nüüd kindlaks vanuse alusel diskrimineerimata.
- 30 Sellegipoolest tuleb välja selgitada, kas reformiva seadusega jätkatakse asjaomase kahe ametnikukategorია erinevat kohtlemist.
- 31 Selle kohta tuleb märkida, et varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnike suhtes, kes paluvad GehG § 113 lõike 10 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) alusel võtta arvesse enne oma 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aega, kohaldatakse GehG § 8 lõiget 1 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis), mis näeb esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise ette alles pärast viie aasta möödumist, samas kui selle seaduse eelneva redaktsiooni kohaselt toimus selline teisele töötasu astmele tõusmine kahe aasta möödumisel.
- 32 Seevastu arvutatakse varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnike kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetav lähtekuupäev GehG § 113 lõike 11 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) kohaselt ümber ainuüksi juhul, kui esitatakse sellekohane taotlus; kuid nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei ole sellistel ametnikel mingit põhjust seda esitada. Seega ei kohaldata nende suhtes esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja kolme aasta võrra pikendamist, mida aga kohaldatakse varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnike suhtes, kes sellise taotluse on esitanud.
- 33 Nii nägi Austria seadusandja GehG § 8 lõiget 1 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) kehtestades ette sätte, millega jätkatakse varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnike ja varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnike erinevat kohtlemist seoses nende töötasu astme ja vastava töötasuga.

- 34 Sel moel põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud õigusnormid mitte ainult ei neutraliseeri enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aja arvessevõtmisest tulenevat eelist, vaid lisaks seavad ebasoodsamasse olukorda ainuüksi varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnikud, sest kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenedust kohaldatakse tõenäoliselt ainult viimaste suhtes. Sellest tulenevalt ei ole enne reformiva seaduse jõustumist kehtinud korra ebasoodsaid tagajärgi nende ametnike suhtes täielikult kaotatud.
- 35 Kuivõrd esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenedust kolme aasta võrra on kohaldatav ainuüksi ametnike suhtes, kelle enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aeg on arvessevõetav, tuleb tuvastada, et põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud õigusnormid näevad ette otseselt vanuse alusel toimuva erineva kohtlemise direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti a tähenduses.
- 36 Järgmiseks tuleb analüüsida, kas selline erinev kohtlemine võib olla õigustatud.
- 37 Direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 esimene lõik täpsustab, et liikmesriigid võivad ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui see on siseriikliku õiguse raames objektiivselt ja mõistlikult õigustatud õiguspärase eesmärgiga, eeskätt tööhõivepoliitika, tööturu ja kutseõppe eesmärgiga ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on sobivad ja vajalikud.
- 38 Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et liikmesriikidel on laiaulatuslik kaalutlusruum mitte ainult selle poolest, millist kindlat eesmärki teiste hulgas peaksid nad sotsiaal- ja tööhõivepoliitika vallas järgima, vaid ka selle eesmärgi saavutamist võimaldada võivate vahendite valikul (kohtuotsus Specht jt, C-501/12–C-506/12, C-540/12 ja C-541/12, EU:C:2014:2005, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormide eesmärk kehtestada mittediskrimineeriv töötasu ja kõrgemale töötasu astmele tõusmise kord. Reformiva seaduse raames taotletakse eeskirjadega, mis näevad ette lähtekuupäeva ümberarvutamise ainult huvitatud isiku taotlusel, ning nende eeskirjadega, mis käsitlevad kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenedust, halduskoormuse vähendamise ja omandatud õiguste säilitamise ja õiguspärase ootuse kaitse eesmärke.
- 40 Austria valitsus rõhutab lisaks, et reformiva seaduse vastuvõtmise tingisid eelarvekaalutlused.
- 41 Seoses põhikohtuasjas kõne all olevate siseriiklike õigusnormide eelarve tasakaalu eesmärgiga tuleb meenutada, et liidu õigus ei takista liikmesriikidel arvestada eelarvekaalutlusi rööbiti poliitiliste, sotsiaalsete või demograafiliste kaalutlustega, kui need sealjuures austavad eeskätt vanuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtet. Kuigi eelarvekaalutlused võivad olla liikmesriigi sotsiaalpoliitiliste valikute aluseks ja mõjutada kavandatavate meetmete laadi või ulatust, ei saa ainuüksi need kaalutlused kujutada endast õiguspärasest eesmärgist direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 tähenduses (kohtuotsus Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punktid 73 ja 74). Sama kehtib haldamisega seotud kaalutluste puhul, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitas.
- 42 Seoses varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnike omandatud õiguste austamise ja õiguspärase ootuse kaitsega nende töötasu puudutavas tuleb märkida, et nende puhul on tegemist tööhõivepoliitika ja tööturu õiguspärase eesmärkidega, mis võivad üleminekuperioodi vältel õigustada varasema töötasu säilitamist ja seega ka vanuse alusel diskrimineeriva korra säilitamist (vt selle kohta kohtuotsus Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, punktid 90 ja 92).
- 43 Kuivõrd GehG § 113 lõige 11 (reformiva seadusega muudetud redaktsioonis) näeb ette, et isikute suhtes, kes ei esita kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetava lähtekuupäeva ümberarvutamise taotlust või kelle puhul ei pea seda kuupäeva ümber arvutama, kohaldatakse edasi GehG § 8 ja § 12 redaktsioonis, mis kehtis 31. detsembril 2003, tuleb käesolevas asjas asuda seisukohale, et need sätted võimaldavad saavutada varasema korraga soodsamasse olukorda seatud

ametnike omandatud õiguste säilitamise ja õiguspärase ootuse kaitse eesmärgi seoses nende töötasu taseme säilitamisega. Nimelt ei kohaldata nende suhtes kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja tagasiulatuvat pikenemist.

- 44 Need eesmärgid ei saa siiski õigustada meedet, mis säilitab kasvõi ainult mõne isiku puhul lõplikult erineva kohtlemise vanuse alusel, mida püütakse kaotada selle diskrimineeriva korra reformiga, mille raamesse see meede kuulub. Selline meede ei ole isegi juhul, kui see võib tagada varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnike omandatud õiguste ja õiguspärase ootuse kaitse, sobiv mittediskrimineeriva korra kehtestamiseks varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnike jaoks.
- 45 Kõigist eespool toodud kaalutlustest tuleneb, et esimesele ja kolmandale küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 2000/78 artikli 2 lõiget 1, artikli 2 lõike 2 punkti a ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis vanuse alusel diskrimineerimise kaotamise eesmärgil võtavad arvesse enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aega, kuid mis samal ajal näevad üksnes ametnike puhul, kellele selline diskrimineerimine osaks sai, ette igas töö- ja töötasu kategoorias esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise kolme aasta võrra.

Teine küsimus

- 46 Oma teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas ametnikul, keda on kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetava lähtekuupäeva kindlaksmääramise viisi tõttu vanuse alusel diskrimineeritud, peab olema võimalik tugineda direktiivi 2000/78 artiklile 2, et vaidlustada kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise diskrimineerivad tagajärjed, ja seda vaatamata sellele, et see kuupäev arvutati ümber tema enda taotlusel.
- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on nimelt seisukohal, et kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise diskrimineerivate tagajärgede vaidlustamise õiguse olemasolu võidakse eitada varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametniku puhul põhjendusel, et selline uus diskrimineerimine on tingitud ainuüksi sellest, et nimetatud ametnik taotles oma lähtekuupäeva ümberarvutamist ja tema taotlus rahuldati, samas kui ametnikud, kelle puhul kogu aeg, mida võidakse arvesse võtta, järgnes 18. eluaasta täitumisele, sellist taotlust esitanud ei ole ja nende suhtes ei kohaldata seetõttu kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemist.
- 48 Siinkohal on sobilik meelde tuletada Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt õigus võrdsele kohtlemisele, mis tuleneb vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõttest direktiivi 2000/78 artikli 2 tähenduses, kujutab endast õigust, millele eraõiguslik isik võib avaliku võimu vastu tugineda (vt selle kohta kohtuotsus Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Selle kohta näeb direktiivi 2000/78 artikkel 9 ette, et liikmesriigid tagavad, et igäühel, kes leiab, et teda on diskrimineeritud, on võimalik oma õigused maksma panna. Direktiivi artikkel 16 näeb omakorda ette liikmesriikide kohustuse võtta vajalikud meetmed, et tagada lepingutes või kollektiivlepingutes sisalduvate võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate sätete tühisuse tuvastamine, võimalus nende tühisus tuvastada või muutmine.
- 50 Kui varasema korraga ebasoodsamasse olukorda seatud ametnikul ei ole võimalik vaidlustada kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise diskrimineerivaid tagajärgi seetõttu, et ta taotles kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetava lähtekuupäeva ümberarvutamist ja tema taotlus rahuldati, samas kui varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnikud sellist taotlust ei esitanud, ei ole sel ametnikul aga võimalust maksma panna oma õigusi, mis tal on direktiiviga 2000/78 tagatud võrdse kohtlemise põhimõtte alusel, ja see on vastuolus direktiivi artiklitega 9 ja 16.

- 51 Seetõttu tuleb esimesele ja kolmandale küsimusele antud vastusega arvestades vastata teisele küsimusele, et direktiivi 2000/78 artikleid 9 ja 16 tuleb tõlgendada nii, et ametnikul, keda on kõrgemale töötasu astmele tõusmisel arvessevõetava lähtekuupäeva kindlaksmääramise viisi tõttu vanuse alusel diskrimineeritud, peab olema võimalik tugineda direktiivi artiklile 2, et vaidlustada kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise diskrimineerivad tagajärjed, ja seda vaatamata sellele, et see kuupäev arvutati ümber tema enda taotlusel.

Neljas ja kuues küsimus

- 52 Neljas ja kuues küsimus esitati täiendavalt juhuks, kui esimesele ja teisele küsimusele vastatakse eitavalt või kolmandale küsimusele jaatavalt.
- 53 Võttes arvesse esimesele, teisele ja kolmandale küsimusele antud vastust, ei ole neljandale, viiendale ja kuuendale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 54 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, artikli 2 lõiget 1, artikli 2 lõike 2 punkti a ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis vanuse alusel diskrimineerimise kaotamise eesmärgil võtavad arvesse enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aega, kuid mis samal ajal näevad üksnes ametnike puhul, kellele selline diskrimineerimine osaks sai, ette igas töö- ja töötasu kategoorias esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise kolme aasta võrra.**
- 2. Direktiivi 2000/78 artikleid 9 ja 16 tuleb tõlgendada nii, et ametnikul, keda on tema töötasu astme arvutamisel arvessevõetava lähtekuupäeva kindlaksmääramise viisi tõttu vanuse alusel diskrimineeritud, peab olema võimalik tugineda direktiivi artiklile 2, et vaidlustada kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemise diskrimineerivad tagajärjed, ja seda vaatamata sellele, et see kuupäev arvutati ümber tema enda taotlusel.**

Allkirjad